

ปิดบริษัท: เลิกบริษัทและชำระบัญชีตามกฎหมาย ขั้นตอน ระยะเวลา ค่าใช้จ่าย และความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชี

โดย เอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ पार्टเนอร์ส จำกัด

เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะกรณี การพิจารณาแต่ละเรื่องต้องอาศัย
ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ [https://
eksiamcorporatelaw.com/articles/close-company-liquidation.html](https://eksiamcorporatelaw.com/articles/close-company-liquidation.html)

สาระสำคัญโดยสรุป

- ปิดบริษัทตามกฎหมายมีสามช่วง: เลิกบริษัท (มาตรา 1236-1237) ชำระบัญชี (มาตรา 1247-1273) และจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี (มาตรา 1270) ระหว่างนั้นบริษัทยังคงอยู่เพื่อการชำระบัญชี (มาตรา 1249)
- การเลิกโดยสมัครใจใช้มติพิเศษไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของเสียงผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและมีสิทธิออกเสียง (มาตรา 1194) ส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมไม่น้อยกว่า 14 วัน (มาตรา 1175)
- ภายใน 14 วันนับแต่เลิก ผู้ชำระบัญชีต้องประกาศในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ส่งจดหมายลงทะเบียนถึงเจ้าหนี้ทุกคน (มาตรา 1253) และจดทะเบียนเลิก (มาตรา 1254)
- แบ่งคืนทรัพย์สินแก่ผู้ถือหุ้นได้เฉพาะส่วนที่ไม่ต้องใช้ชำระหนี้ (มาตรา 1269) ผู้ชำระบัญชีที่ฝ่าฝืนรับผิดชอบส่วนตัวไม่เกินเงินสดคงเหลือ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3719/2564)
- เจ้าหนี้ฟ้องได้ภายในสองปีนับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี (มาตรา 1272) และการจดทะเบียนเสร็จที่ไม่สุจริตถูกเพิกถอนได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9003/2568)

- ค่าธรรมเนียมราชการ: จดทะเบียนเล็ก 500 บาท และจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี 500 บาท ตามคู่มือของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
- บริษัทร้างที่ถูกซื้อสินสภาพนิติบุคคล แต่ความรับผิดชอบของกรรมการและผู้ถือหุ้นยังคงอยู่ (มาตรา 1273/3) และกลับคืนสู่ทะเบียนได้ภายใน 10 ปี (มาตรา 1273/4)

กฎหมายที่ใช้อ้างอิงในบทความนี้

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1097 1175 1194 และมาตรา 1236 ถึงมาตรา 1273/4: เลิกบริษัทจำกัด การชำระบัญชี และการถอนทะเบียนบริษัทร้าง
2. พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 32 ถึงมาตรา 38/1: ค่าปรับเป็นพินัยของผู้ชำระบัญชี
3. พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 39: การเปลี่ยนโทษปรับสถานเดียวเป็นค่าปรับเป็นพินัย

คำตอบโดยสรุป

ปิดบริษัทตามกฎหมายไทยคือการเลิกบริษัทแล้วชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1236 ถึงมาตรา 1273 ผู้ถือหุ้นลงมติพิเศษ ผู้ชำระบัญชีประกาศ แจ้งเจ้าหนี้ และจดทะเบียนเลิกภายในสิบสี่วัน ชำระหนี้หรือวางเงินก่อนแบ่งคืนทรัพย์สิน แล้วจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี เจ้าหนี้ยังฟ้องได้ภายในสองปีตามมาตรา 1272

ปิดบริษัทในทางกฎหมายคืออะไร: การเลิกบริษัท การชำระบัญชี และการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี

กฎหมายแยกการปิดบริษัทเป็นสามช่วง คือ การเลิกบริษัทตามมาตรา 1236 หรือมาตรา 1237 การชำระบัญชีตามมาตรา 1247 ถึงมาตรา 1273 และการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีตามมาตรา 1270 วรรคสอง ซึ่งเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี ระหว่างนั้นบริษัทยังคงตั้งอยู่เพื่อการชำระบัญชีตามมาตรา 1249

เมื่อผู้ถือหุ้นลงมติเลิกบริษัท บริษัทไม่ได้หายไปจากระบบกฎหมายในวันนั้น มาตรา 1249 บัญญัติว่า "ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี แม้ว่าจะได้เลิกกันแล้ว ก็ให้พึงถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี"^[1] ถ้อยคำ "ตราบเท่าเวลาที่จำเป็น" เป็นทั้งข้อจำกัดและเครื่องคุ้มครอง ข้อจำกัดคือบริษัทที่เลิกแล้วทำธุรกิจใหม่ไม่ได้ อำนาจที่เหลืออยู่ผูกกับเป้าหมายเดียว คือสะสางกิจการให้เสร็จ ส่วนเครื่องคุ้มครองคือเจ้าหนี้ยังมีลูกหนี้ให้ฟ้องและบังคับคดีได้ตลอดช่วงชำระบัญชี

ศาลฎีกาใช้มาตรา 1249 เป็นหลักในเรื่องอำนาจฟ้อง ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9041/2554 บริษัทโจทก์จดทะเบียนเลิก บริษัท และ จดทะเบียนเสร็จ การชำระบัญชีระหว่างที่คดียังพิจารณาอยู่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าอำนาจฟ้องพิจารณาในขณะยื่นฟ้องเป็นสำคัญ บริษัทที่เลิกกันยังคงตั้งอยู่เพื่อการชำระบัญชีตามมาตรา 1249 และผู้ชำระบัญชีมีอำนาจแตกต่างจากในนามบริษัทตามมาตรา 1250 และมาตรา 1259 (1) ทั้งมาตรา 1272 ยังให้สิทธิเจ้าหนี้ฟ้องเรียกหนี้ได้แม้การชำระบัญชีสิ้นสุดแล้ว^[2]

การ ปิด บริษัท จึง ต้อง แยก ให้ ออกจาก อีก สอง เส้นทาง ที่ ผล ต่างกัน มาก เส้นทาง แรก คือ การล้มละลายซึ่งมาตรา 1236 (5) ถือเป็นเหตุเลิกบริษัท และมาตรา 1247 ให้ชำระบัญชีไปตามกฎหมายล้มละลาย ไม่ใช่ตามหมวด 5 เส้นทางที่สองคือการที่นายทะเบียนชื้อ บริษัท ร่าง ออกจากทะเบียนตามมาตรา 1273/1 ถึงมาตรา 1273/3 ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่ใช่การเลิกบริษัทที่ต้องชำระบัญชี (หัวข้อ "บริษัทร้าง" ด้านล่าง) บทความนี้ว่าด้วยเส้นทางปกติของบริษัทที่ยังชำระหนี้ได้ครบ และต้องการยุติกิจการอย่างถูกต้อง

เหตุที่ทำให้บริษัทจำกัดเลิกกัน: มาตรา 1236 เหตุตามกฎหมาย และมาตรา 1237 เหตุที่ศาลสั่ง

บริษัทจำกัดเลิกกันได้สองทาง ทางแรกคือเหตุตามมาตรา 1236 ได้แก่ เหตุตามข้อบังคับ สิ้นกำหนดเวลาเสร็จกิจการ มติพิเศษให้เลิก และล้มละลาย ทางที่สองคือศาลสั่งตามมาตรา 1237 เช่น หยุดทำการเต็มหนึ่งปี ขาดทุนโดยไม่มีหวังฟื้นตัว หรือมีเหตุที่ทำให้ดำรงอยู่ต่อไปไม่ได้ การปิดโดยสมัครใจใช้มติพิเศษ

มาตรา 1236 บัญญัติเหตุที่ทำให้บริษัทจำกัดเลิกกันโดยไม่ต้องมีคำสั่งศาล^[3]

"อันบริษัทจำกัดย่อมเลิกกันด้วยเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ (1) ถ้าในข้อบังคับของบริษัทมีกำหนดกรณีอันใดเป็นเหตุที่จะเลิกกันเมื่อมีกรณีนั้น (2) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น (3) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้น (4) เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก (5) เมื่อบริษัทล้มละลาย": ป.พ.พ. มาตรา 1236

มติพิเศษเป็นเกณฑ์ที่สูงกว่ามติธรรมดา มาตรา 1194 บัญญัติว่าที่ประชุมใหญ่ต้องลงมติ "โดยคะแนนเสียงข้างมากไม่ต่ำกว่า สาม ใน สี่ ของ จำนวน เสียง ทั้งหมด ของ ผู้ถือหุ้น ที่มา ประชุม และมี สิทธิ ออกเสียง ลงคะแนน"^[4] และมาตรา 1175 กำหนดให้ส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมเพื่อลงมติพิเศษทางไปรษณีย์ตอบรับก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน พร้อมระบุข้อความที่จะเสนอให้ลงมติ^[5] ผู้ถือหุ้นส่วนน้อยที่ถือเสียงเกินหนึ่งในสี่ของที่ประชุมจึงยับยั้งการเลิกบริษัทได้ และบริษัทที่ส่งคำบอกกล่าวไม่ครบสิบสี่วันเสียงที่มติดจะถูกร้องขอให้เพิกถอนในภายหลัง

เมื่อมติพิเศษทำไม่ได้ เพราะผู้ถือหุ้นแตกเป็นสองฝ่ายหรือฝ่ายหนึ่งไม่ยอมมาประชุม ทางที่เหลือคือร้องขอให้ศาลสั่งเลิกตามมาตรา 1237 ซึ่งอนุ (4) และ (5) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 ปัจจุบันอนุ (4) คือ "ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือเพียงคนเดียว" และอนุ (5) คือ "เมื่อมีเหตุอื่นใดทำให้บริษัทนั้นไม่สามารถที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้"^[6] คำพิพากษาศาลฎีกาหลายเรื่องวางแนวการใช้ดุลพินิจของศาลไว้ดังนี้

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2666/2558 (มาตรา 1237 (2) และมาตรา 1251 วรรคสอง) ศาลวางหลักว่าการสั่งเลิกบริษัทเพราะหยุดทำการถึงปีหนึ่งเต็มเป็นดุลพินิจ แต่ศาลมีอำนาจพิจารณาสาเหตุที่แท้จริงของการหยุดทำการและพฤติการณ์อื่นประกอบ เมื่อได้ความว่าบริษัทไม่จัดทำบัญชีและบัญชีรายรับรายจ่ายหลังปี 2543 หยุดกิจการเกินหนึ่งปี และกรรมการกับผู้ถือหุ้นขัดแย้งถึงขั้นแจ้งความดำเนินคดีอาญาต่อกัน ศาลสั่งเลิกบริษัทและตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ชำระบัญชี เพราะกรรมการเข้าเป็นผู้ชำระบัญชีร่วมกันไม่ได้
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 767/2565 (มาตรา 1097 และมาตรา 1237 (4)) ผู้ถือหุ้นขัดแย้งกัน จนฝ่ายหนึ่งต้องการออกจากบริษัท ทำให้ผู้ถือหุ้นเหลือต่ำกว่าจำนวนที่ใช้ตั้งบริษัทตามมาตรา 1097 ในขณะเกิดข้อพิพาท ศาลฎีกาเห็นว่าความขัดแย้งทำให้บริษัทประกอบธุรกิจต่อไปไม่ได้และเป็นอุปสรรคต่อประโยชน์ของผู้ถือหุ้น จึงมีเหตุสั่งเลิกบริษัท คดีนี้ใช้ถ้อยคำมาตรา 1237 (4) ก่อนการแก้ไขในปี 2565 ปัจจุบันมาตรา 1097 ให้ผู้เริ่มก่อการตั้งแต่สองคนตั้งบริษัทได้ และอนุ (4) ใช้เมื่อผู้ถือหุ้นเหลือเพียงคนเดียว^[7]
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3280/2564 (มาตรา 1169 และมาตรา 1237 (5)) ศาลไม่สั่งเลิกบริษัทที่ยังประกอบกิจการอยู่ แม้ไม่นำส่งงบการเงินและผู้ถือหุ้นกล่าวหาว่ากรรมการยกยอกทรัพย์ เพราะเรื่องเหล่านั้นพิสูจน์ได้ในกระบวนการของศาล และมาตรา 1169 ให้ผู้ถือหุ้นฟ้องกรรมการแทนบริษัทได้อยู่แล้ว ความขัดแย้งเพียงเท่านั้นยังไม่ทำให้บริษัทเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ได้

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3191-3192/2564 (มาตรา 1236 มาตรา 1237 และมาตรา 1273/4) เจ้าหนี้ที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งเลิกบริษัท เพราะไม่มีบทบัญญัติใดในหมวดบริษัทจำกัดให้สิทธิแก่นักเจ้าหนี้ คงมีเพียงสิทธิร้องขอให้บริษัทที่ถูกขีดชื้อกลับคืนสู่ทะเบียนตามมาตรา 1273/4 ส่วนผู้ถือหุ้นที่มีชื่อในทะเบียนยื่นคำร้องได้

แนวคำพิพากษาทั้งสี่เรื่องชี้ว่าศาลไม่ใช้การเลิกบริษัทเป็นเครื่องมือระงับข้อพิพาททั่วไประหว่างผู้ถือหุ้น ศาลจะสั่งเลิกเมื่อบริษัทหยุดทำงานจริงหรือโครงสร้างผู้ถือหุ้นไปต่อไม่ได้ ผู้ถือหุ้นที่ยังมีทางเลือกอื่น เช่น ฟ้องกรรมการตามมาตรา 1169 หรือขายหุ้นออก มักต้องใช้ทางนั้นก่อน งานร้องขอต่อศาลในเรื่องนี้ดำเนินการโดยทีมทนายความของสำนักงาน ส่วนการวางแผนโครงสร้างก่อนยื่นคำร้องดูแลโดยที่ปรึกษากฎหมาย

ใครเป็นผู้ชำระบัญชี และอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 1250 ถึงมาตรา 1262

เมื่อบริษัทเลิกกันด้วยเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย กรรมการเข้าเป็นผู้ชำระบัญชีตามมาตรา 1251 เว้นแต่ข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หรือที่ประชุมใหญ่เลือกผู้อื่นตามมาตรา 1256 หน้าที่ตามมาตรา 1250 คือ ชำระสะสางกิจการงาน ใช้หนี้ และแจกจ่ายสินทรัพย์ ส่วนอำนาจตามมาตรา 1259 รวมการว่าคดีและการขายทรัพย์สิน

มาตรา 1250 ระบุว่าหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีไว้ตั้งแต่ครอบคลุม คือ "ชำระสะสางกิจการงานของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท นั้น ให้เสร็จไป กับ จัดการใช้หนี้ เงิน และ แจกจ่ายสินทรัพย์ของ ห้างหุ้นส่วน หรือ บริษัท นั้น"^[8] ลำดับของถ้อยคำในมาตรานี้มีความหมาย ใช้หนี้มาก่อนแจกจ่าย และมาตรา 1269 ยืนยันลำดับนั้นอีกชั้นหนึ่ง (หัวข้อความรับผิดด้านล่าง) ส่วนมาตรา 1252 ให้กรรมการที่เข้าเป็น ผู้ชำระบัญชี มีอำนาจโดยตำแหน่งเต็มเท่าใด ก็คงมีอำนาจเท่านั้นเมื่อเป็นผู้ชำระบัญชี

อำนาจตามมาตรา 1259 มีสี่ประการ คือ แก่ต่างว่าต่างในนามบริษัทในคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงและทำประโยชน์ประนีประนอมยอมความ ดำเนินกิจการของบริษัทตามแต่จำเป็นเพื่อการชำระสะสาง ขายทรัพย์สินของบริษัท และทำการอื่นตามแต่จำเป็นเพื่อชำระบัญชีให้เสร็จไปด้วยดี มาตรา 1260 ห้ามยกข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอก และมาตรา 1261 ให้การกระทำของผู้ชำระบัญชีหลายคนต้องทำร่วมกัน เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่หรือศาลกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งต้องนำความจดทะเบียนภายในสิบสี่วันตามมาตรา 1262^[9]

ผู้ชำระบัญชีถูกเปลี่ยนตัวได้สองทาง มาตรา 1257 ให้ที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้นผู้ชำระบัญชีที่ศาลไม่ได้ตั้ง และให้ศาลสั่งถอนผู้ชำระบัญชีได้ทุกกรณีเมื่อผู้ถือหุ้นซึ่งมีหุ้นรวมกัน "นับได้ถึงหนึ่งในยี่สิบแห่งทุนของบริษัท" ร้องขอ เมื่อเปลี่ยนตัวแล้วต้องจดทะเบียนภายในสิบสี่วันตามมาตรา 1258 แนวคำพิพากษาเรื่องการตั้งผู้ชำระบัญชีมีสองเรื่องที่ควรทราบ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8937/2560 (มาตรา 1251) บริษัทหยุดทำการเพราะกรรมการสองฝ่ายขัดแย้งและไม่ไว้วางใจกัน ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องกับการตั้งกรรมการฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชำระบัญชี เพราะยอมเป็นอุปสรรคแก่การชำระบัญชี และตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งเป็นคนกลางเป็นผู้ชำระบัญชีแทน
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9179/2559 (มาตรา 1247 วรรคหนึ่ง และมาตรา 1251 วรรคสอง) เมื่อบริษัทถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว อำนาจจัดการทรัพย์สินตกแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียว ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 และมาตรา 24 กรรมการจึงเข้าเป็นผู้ชำระบัญชีไม่ได้

ขั้นตอนปิดบริษัทตามกฎหมาย: จากมติพิเศษถึงการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี

ขั้นตอนปิดบริษัทมีเจ็ดช่วง คือ ลงมติพิเศษ ประกาศหนังสือพิมพ์และส่งจดหมายถึงเจ้าหนี้ภายในสิบสี่วันตามมาตรา 1253 จดทะเบียนเลิกภายในสิบสี่วันตามมาตรา 1254 ท่างบดุลให้ผู้สอบบัญชีตรวจตามมาตรา 1255 ชำระหนี้และวางทรัพย์ แบ่งคืนส่วนที่เหลือ แล้วจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีตามมาตรา 1270

ขั้นตอน	กำหนดเวลา	ฐานกฎหมาย	ผลเมื่อไม่ทำ
1. ประชุมใหญ่ลงมติพิเศษให้เลิกบริษัท และรับรองหรือเลือกผู้ชำระบัญชี	ส่งคำบอกกล่าวไม่น้อยกว่า 14 วันก่อนประชุม	มาตรา 1175 1194 1236 (4) 1251	มติอาจถูกร้องขอให้เพิกถอน
2. ประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ และส่งจดหมายลงทะเบียนถึงเจ้าหนี้ทุกคนที่ปรากฏชื่อ	ภายใน 14 วันนับแต่เลิก	มาตรา 1253	ค่าปรับเป็นพินัยไม่เกิน 80,000 บาท (พ.ร.บ. 2499 มาตรา 32)
3. จดทะเบียนเลิกบริษัทพร้อมระบุชื่อผู้ชำระบัญชีทุกคน	ภายใน 14 วันนับแต่วันที่เลิก	มาตรา 1254	ไม่เกิน 50,000 บาท (มาตรา 33)
4. ทำงบดุล ส่งผู้สอบบัญชีตรวจ และเรียกประชุมใหญ่อุ่นมัตงบดุล	โดยเร็วที่สุดที่เป็นวิสัย จะทำได้	มาตรา 1255 1256	ไม่เกิน 50,000 บาท (มาตรา 35 (1))
5. ยื่นรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียน และประชุมสันปีถ้าชำระบัญชีเกินหนึ่งปี	ทุก 3 เดือน / ทุกสิ้นปี	มาตรา 1267 1268	ไม่เกิน 50,000 บาท / ไม่เกิน 10,000 บาท (มาตรา 35 (2) 36)
6. ชำระค่าใช้จ่ายการชำระบัญชีก่อนหนี้อื่น ใช้นี้ วางเงินแทนเจ้าหนี้ที่ไม่มาทวง แล้วแบ่งคืนส่วนที่เหลือ	ก่อนแบ่งคืนทรัพย์สิน	มาตรา 1263 1264 1265 1269	ไม่เกิน 20,000 บาท (มาตรา 37) และความรับผิดชอบทางแพ่ง
7. ทำรายงานการชำระบัญชี เรียกประชุมใหญ่อุ่นมัต จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี และมอบสมุดบัญชีแก่นายทะเบียน	จดทะเบียนภายใน 14 วันนับแต่วันประชุม	มาตรา 1270 1271	ไม่เกิน 50,000 บาท (มาตรา 33 35 (3) (4))

ขั้นตอนที่สองเป็นจุดที่ผู้ปิดบริษัทพลาดบ่อยที่สุด มาตรา 1253 ในฉบับปัจจุบันซึ่งอนุ (1) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551 บัญญัติว่าภายในสิบสี่วันนับแต่เลิก ผู้ชำระบัญชีต้อง "บอกกล่าวแก่ประชาชนโดยประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราวว่าห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นได้เลิกกันแล้วและให้ผู้เป็นเจ้าหนี้ทั้งหลายยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี" และต้อง "ส่งคำบอกกล่าวอย่างเดียวกันเป็นจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังเจ้าหนี้ทั้งหลายทุก ๆ คนบรรดามีชื่อปรากฏในสมุด บัญชี หรือเอกสาร" ของบริษัท^[10] ข้อความในระบบกฎหมาย

ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ณ วันที่ตรวจ (4 ตุลาคม 2569) ยังไม่มีทางเลือก ประกาศทาง สื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับขั้นตอนนี้ ต่างจากมาตรา 1175 ที่ให้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ในการเรียกประชุมบางกรณี

คำว่า "เจ้าหนี้ทุก ๆ คนบรรดาที่มีชื่อปรากฏ" ไม่ได้จำกัดอยู่ที่เจ้าหนี้การค้า หนี้ภาษี ค่าเช่าที่ยังไม่ครบสัญญา เงินประกันที่รับไว้ ลูกจ้างที่มีสิทธิค่าชดเชย และผู้ให้กู้ที่เป็นผู้ถือหุ้นเอง ล้วนเป็นเจ้าหนี้ที่ปรากฏในเอกสารของบริษัทได้ทั้งสิ้น คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 9003/2568 ซึ่ง อ้างมาตรา 1249 มาตรา 1250 มาตรา 1253 และมาตรา 1270 แสดงผลของการข้ามขั้นตอนนี้ไว้ชัด (หัวข้อความรับผิดชอบด้านล่าง)

เมื่อชำระหนี้แล้ว มาตรา 1263 ให้ค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีได้รับชำระก่อนหนี้รายอื่น มาตรา 1264 บังคับว่า "ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้มาทวงถามให้ใช้หนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินเท่าจำนวนหนี้นั้น" ตามบทว่าด้วยการวางทรัพย์ และมาตรา 1265 ให้ผู้ชำระบัญชีเรียกค่าหุ้นที่ยังค้างชำระจากผู้ถือหุ้นได้ทันที^[11] เมื่อทุกอย่างเสร็จ มาตรา 1270 ให้ทำรายงานการชำระบัญชี เรียกประชุมใหญ่เพื่อเสนอรายงาน และ เมื่อที่ประชุม อนุมัติ แล้ว ต้องจดทะเบียน ภายใน สิบ สี่ วัน นับแต่วัน ประชุม "เมื่อได้จดทะเบียนแล้วดังนี้ให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี"^[12] จากนั้นมาตรา 1271 ให้มอบสมุด บัญชี และเอกสารทั้งหลายแก่นายทะเบียนภายในกำหนดสิบสี่วันเดียวกัน และนายทะเบียนเก็บไว้สิบปีนับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี

ปิดบริษัทใช้เวลากี่เดือนและมีค่าใช้จ่ายเท่าไร

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้กำหนดระยะเวลาปิดบริษัททั้งกระบวนการ มีเพียงสิบสี่วันสำหรับประกาศและจดทะเบียนเลิกตามมาตรา 1253 และ 1254 รายงานทุกสามเดือนตามมาตรา 1267 และสิบสี่วันหลังประชุมตามมาตรา 1270 ค่าธรรมเนียมราชการคือ 500 บาทสำหรับจดทะเบียนเลิก และ 500 บาทสำหรับจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี

ระยะเวลาจริงขึ้นกับสามปัจจัยที่กฎหมายไม่ได้กำหนดเป็นตัวเลข ปัจจัยแรกคือเวลาที่ผู้สอบบัญชีใช้ตรวจงบดุลตามมาตรา 1255 ซึ่งกฎหมายใช้คำว่า "โดยเร็วที่สุดที่เป็นวิสัยจะทำได้" ปัจจัยที่สองคือเวลาที่ใช้จ่ายทรัพย์สิน เก็บหนี้จากลูกหนี้ของบริษัท และปิดสัญญาที่ยังผูกพัน ปัจจัยที่สามคือหนี้ภาษีและหนี้ที่ยื่นแบบที่เกิดจากการเลิกกิจการ ซึ่งอยู่ในประมวลรัษฎากร คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1431/2545 ยืนยันว่าประมวลรัษฎากร มาตรา 72 ให้ ผู้ชำระบัญชี และ ผู้จัดการ บริษัท มีหน้าที่ร่วมกัน แจ้ง การเลิก บริษัท ต่อ

เจ้าพนักงานประเมิน รายละเอียดภาษีเมื่อเลิกกิจการอยู่ในขอบเขตของ Eksiam Tax: ภาษีเงินได้นิติบุคคล ถ้าการชำระบัญชีกินเวลาเกินหนึ่งปี มาตรา 1268 บังคับให้เรียกประชุมใหญ่ทุกสิ้นปีและแถลงความเป็นไปของบัญชีโดยละเอียด

ค่าธรรมเนียมราชการมีตัวเลขแน่นอน คู่มือสำหรับประชาชนของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าบนศูนย์รวมข้อมูลเพื่อติดต่อราชการ (info.go.th) ระบุ "การจดทะเบียนเลิก ค่าธรรมเนียม: 500.00 บาท" และ "การจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี ค่าธรรมเนียม: 500.00 บาท" การจดทะเบียนตั้งหรือเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีเสียค่าธรรมเนียม 500 บาทเช่นกัน หนังสือรับรองฉบับละ 120 บาท (3 รายการ รายการละ 40 บาท) และรับรองสำเนาเอกสารหน้าละ 50 บาท^[13] กรมพัฒนาธุรกิจการค้ายังเปิดให้ยื่นเรื่องเลิกและเสร็จการชำระบัญชี ทาง ระบบ จดทะเบียน อิเล็กทรอนิกส์ ได้ ค่าใช้จ่าย ส่วนที่เหลือ เป็น ค่า ประกาศ หนังสือพิมพ์ ค่า ส่งจดหมายลงทะเบียน ค่าตอบแทนผู้สอบบัญชี และค่าบริการวิชาชีพตามขอบเขตงานของแต่ละบริษัท ซึ่งไม่มีอัตรากลางทางราชการ

ความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีเมื่อแบ่งคืนทรัพย์สินก่อนชำระหนี้: มาตรา 1269 และแนวคำพิพากษาศาลฎีกา

มาตรา 1269 ให้แบ่งทรัพย์สินคืนผู้ถือหุ้นได้เพียงเท่าที่ไม่ต้องใช้ชำระหนี้ ผู้ชำระบัญชีที่รู้ว่ามียกแต่แบ่งคืนแล้วจดทะเบียนเสร็จโดยไม่ชำระหรือไม่วางเงิน ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวฐานละเมิดไม่เกินเงินสดคงเหลือในวันจดทะเบียนเสร็จ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3719/2564) และการจดทะเบียนอาจถูกเพิกถอน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9003/2568)

มาตรา 1269 บัญญัติว่า "อันทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือของบริษัทนั้น จะแบ่งคืนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นได้แต่เพียงเท่าที่ไม่ต้องเอาไวใช้ในการชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเท่านั้น"^[14] บทบัญญัตินี้คือหัวใจของการชำระบัญชี ผู้ถือหุ้นเป็นผู้รับส่วนที่เหลือ (residual claimant) เจ้าหนี้ทุกรายต้องได้รับชำระหรือได้รับการวางเงินก่อน ศาลฎีกาใช้มาตรานี้ร่วมกับมาตรา 1250 และมาตรา 1264 วางความรับผิดชอบส่วนตัวของผู้ชำระบัญชีไว้ดังนี้

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3719/2564 (ป.พ.พ. มาตรา 420 มาตรา 1250 มาตรา 1259 มาตรา 1264 มาตรา 1269) อธิการกรรมการผู้จัดการซึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีรู้ว่าบริษัทมีหนี้ภาษีค้าง แต่ไม่ชำระและไม่วางเงินเท่าจำนวนหนี้ กลับแบ่งคืนทรัพย์สินแล้วจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

เป็น "การจงใจปฏิบัติหน้าที่โดยฝ่าฝืนกฎหมายอันเป็นละเมิด" ผู้ชำระบัญชีต้องรับผิดชอบเจ้าหนี้ แต่ "คงรับผิดชอบไม่เกินกว่าเงินสดคงเหลือที่จำเลยที่ 1 มีอยู่ในวันจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี" ในคดีนี้เงินสดคงเหลือมากกว่าหนี้ภาษี ผู้ชำระบัญชีจึงรับผิดชอบเต็มจำนวน 3,351,084.21 บาท

- **คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9003/2568** (มาตรา 1249 มาตรา 1250 มาตรา 1253 มาตรา 1270 มาตรา 1273/4) ผู้ชำระบัญชีทราบจากหมายเหตุประกอบงบการเงินว่านิติบุคคลเป็นหนี้ผู้ร้อง แต่ไม่ส่งคำบอกกล่าวการเลิกไปยังผู้ร้องตามมาตรา 1253 ศาลฎีกาเห็นว่าการชำระบัญชีดำเนินไปโดยไม่สุจริต ถือว่ายังไม่สำเร็จลงตามมาตรา 1270 วรรคหนึ่ง การจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีจึงถูกเพิกถอนได้ และนิติบุคคลยังคงตั้งอยู่ตามมาตรา 1249 คดีนี้เป็นทางหุ้นส่วนจำกัด แต่บทบัญญัติที่ศาลใช้เป็นชุดเดียวกับบริษัทจำกัด
- **คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1431/2545** (มาตรา 1250 มาตรา 1266 และประมวลรัษฎากร มาตรา 72) เมื่อ เงิน ค่า หุ้น ใช้หมด แล้ว สิทธิประโยชน์ ยัง ไม่ พอกับ หนี้ ผู้ชำระบัญชี ต้อง ร้อง ขอให้ ศาล สั่ง ให้ บริษัท ล้มละลายทันทีตามมาตรา 1266 แต่ในคดีนี้บริษัทไม่มีทรัพย์สินเหลือและไม่ได้แบ่งทรัพย์สินคืนผู้ถือหุ้น ศาลจึงไม่ให้ผู้ชำระบัญชีรับผิดชอบหนี้ภาษีของบริษัทเป็นส่วนตัว

เมื่ออ่านสามเรื่องนี้ร่วมกัน ความรับผิดชอบส่วนตัวของผู้ชำระบัญชีไม่ได้เกิดจากการที่บริษัทมีหนี้ค้าง ความรับผิดชอบเกิดจากการที่ผู้ชำระบัญชีทำให้ทรัพย์สินซึ่งควรใช้ชำระหนี้หลุดออกไปอยู่กับผู้ถือหุ้น ทั้งที่รู้หรือควรรู้ว่ามียอดอยู่ เพดาน "เงินสดคงเหลือ ณ วันจดทะเบียนเสร็จ" ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3719/2564 สะท้อนหลักเดียวกัน คือเจ้าหนี้เสียหายเท่าที่ทรัพย์สินซึ่งควรเป็นของตนถูกแบ่งออกไป

นอกจากความรับผิดทางแพ่ง พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับทางหุ้นส่วนจดทะเบียน ทางหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 32 ถึงมาตรา 38 กำหนดโทษผู้ชำระบัญชีที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ปัจจุบันทุกมาตราในช่วงนี้เป็นความผิดทางพินัย ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ซึ่งเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นค่าปรับเป็นพินัยได้แก่ ไม่ประกาศหรือไม่ส่งคำบอกกล่าวตามมาตรา 1253 ไม่เกิน 80,000 บาท (มาตรา 32) ไม่จดทะเบียนตามมาตรา 1254 1258 1262 หรือ 1270 วรรคสอง ไม่เกิน 50,000 บาท (มาตรา 33) ไม่ร้องขอให้ล้มละลายตามมาตรา 1266 ไม่เกิน 50,000 บาท (มาตรา 34) และแบ่งคืนทรัพย์สินโดยฝ่าฝืนมาตรา 1269 ไม่เกิน 20,000 บาท (มาตรา 37)^[15] ส่วนกรรมการหรือผู้ชำระบัญชีที่โดยทุจริตแสดงความเท็จหรือปกปิดความจริงต่อที่ประชุมใหญ่ในเรื่องฐานะการเงินของบริษัท มีความผิดตามมาตรา 38 ค่าปรับเป็นพินัยไม่เกิน 50,000 บาท ความรับผิดทางอาญาของกรรมการในเรื่องอื่น เช่น การเบียดบังทรัพย์สินของบริษัท อธิบายไว้ในบทความ ความรับผิดทางอาญาของกรรมการบริษัท

หลังจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี: อายุความสองปีตามมาตรา 1272 และการฟ้องเจ้าหนี้ที่ตกหล่น

มาตรา 1272 ห้ามฟ้องเรียกหนี้ที่บริษัท ผู้ถือหุ้น หรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้อยู่ในฐานนั้น เมื่อพ้นสองปีนับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี คือวันจดทะเบียนเสร็จตามมาตรา 1270 วรรคสอง อายุความนี้สะดุดหยุดลงได้ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6043/2561 ถือว่าหนังสือแจ้งการประเมนภาษีทำให้อายุความสะดุดหยุดลง

มาตรา 1272 บัญญัติว่า "ในคดีฟ้องเรียกหนี้สินซึ่งค้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้น หรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้อยู่ในฐานเช่นนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี"^[16] บทบัญญัตินี้มีสองด้าน ด้านแรก เจ้าหนี้ที่ตกหล่นยังฟ้องได้หลังบริษัทปิดแล้ว ดังที่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9041/2554 กล่าวไว้ ด้านที่สอง สิทธินั้นมีอายุสั้นเพียงสองปี เพื่อให้ผู้ถือหุ้นและผู้ชำระบัญชีรู้ถึงความเสี่ยงสิ้นสุดเมื่อใด

ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6043/2561 บริษัทจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 เจ้าพนักงานประเมินส่งหนังสือแจ้งการประเมินภาษีซึ่งบริษัทรับเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2553 ก่อนครบสองปี ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการแจ้งการประเมินเป็นการกระทำอันมีผลอย่างเดียวกับการฟ้องคดี อายุความสะดุดหยุดลงตามมาตรา 193/14 (5) และเริ่มนับใหม่ตามมาตรา 193/15 นับแต่พ้นกำหนดสามสิบวันที่ให้ชำระภาษี ศาลยังวางหลักว่ากรรมการซึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่เอื้อเพื่อสอดส่องตามมาตรา 1168 และควรต้องรู้ว่าบริษัทเป็นหนี้ภาษีจากการยื่นแบบไม่ถูกต้อง

ผลในทางปฏิบัติคือ การจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีไม่ได้ปิดความเสี่ยงในวันนั้น ผู้ชำระบัญชีควรเก็บหลักฐานการประกาศ ใบตอบรับจดหมายลงทะเบียน หลักฐานการวางทรัพย์ และรายงานการชำระบัญชีไว้ อย่างน้อยตลอดสองปีตามมาตรา 1272 แม้สมุดบัญชีต้นฉบับจะมอบแก่นายทะเบียนตามมาตรา 1271 แล้วก็ตาม

บริษัทร้างกับการปิดบริษัท: การขีดชื่อออกจากทะเบียนตามมาตรา 1273/1 ถึงมาตรา 1273/4

การปล่อยบริษัทไว้จนนายทะเบียนขีดชื่อเป็นบริษัทร้างไม่ใช่การปิดบริษัทตามกฎหมาย มาตรา 1273/3 ให้บริษัทสิ้นสภาพนิติบุคคลเมื่อถูกขีดชื่อ แต่ความรับผิดชอบของกรรมการ ผู้จัดการ และผู้ถือหุ้นยังคงมีอยู่ และเจ้าหนี้หรือผู้ถือหุ้นร้องขอให้ศาลสั่งให้บริษัทกลับคืนสู่ทะเบียนได้ภายในสิบปีตามมาตรา 1273/4

หมวด 6 ว่าด้วย การ ถอน ทะเบียน บริษัทจำกัด ร่าง มาตรา 1273/1 ถึงมาตรา 1273/4 เพิ่ม โดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551 แทนมาตรา 1246 เดิมที่ ถูกยกเลิก นายทะเบียน ที่มีมูลเหตุอัน ควร เชื่อ ว่า บริษัท มี ได้ ทำ การ ค้ำ ขาย หรือ ประกอบ การ งาน แล้ว ส่ง หนังสือ สอบถาม รอคำตอบสามสิบวัน แล้วโฆษณาและส่งหนังสือบอกกล่าวว่ามีวันพ้นเก้าสิบวันบริษัทจะถูก ชิดชื่อ (มาตรา 1273/1) บริษัทที่เลิกแล้วแต่ไม่มีผู้ชำระบัญชีทำการอยู่หรือไม่ยื่นจดทะเบียนเสร็จ ก็ถูก ชิดชื่อได้เช่นกันหลังหนังสือแจ้งหนึ่งร้อยแปดสิบวัน (มาตรา 1273/2)^[17]

ผลของการชิดชื่ออยู่ในมาตรา 1273/3 ซึ่งบัญญัติว่าบริษัท "สิ้นสภาพนิติบุคคลตั้งแต่เมื่อนายทะเบียน ชิดชื่อ" แต่ "ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนผู้จัดการ ผู้เป็นหุ้นส่วน กรรมการ ผู้จัดการ และผู้ถือหุ้นมีอยู่เท่าไรก็ให้ คงมีอยู่อย่างนั้นและพึงเรียกบังคับได้เสมือนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นยังมิได้สิ้นสภาพนิติบุคคล" ศาลฎีกา วางหลักต่อจากตัวบทนี้สามเรื่อง

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4538/2566 (มาตรา 1273/3) บริษัทร้างสิ้นสภาพนิติบุคคลโดยผลของ กฎหมาย และเป็นการถอนทะเบียนบริษัทร้าง มิใช่การเลิกบริษัทที่ต้องชำระบัญชีตามมาตรา 5 การที่ ศาลอุทธรณ์ตั้งผู้ชำระบัญชีให้บริษัทร้างจึงไม่ถูกต้อง
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4864/2564 (มาตรา 1249 มาตรา 1273/3 มาตรา 1273/4) บริษัทที่ถูก ชิดชื่อ เมื่อ วันที่ 30 สิงหาคม 2560 ถูก ฟ้อง เมื่อ วันที่ 2 พฤษภาคม 2561 ศาลฎีกา วินิจฉัย ว่า ขณะ ฟ้อง บริษัทไม่มีสภาพนิติบุคคลให้ฟ้องได้ มาตรา 1249 ใช้ไม่ได้เพราะไม่ใช่กรณีเลิกบริษัท และโจทก์ไม่ได้ ร้องขอให้ศาลสั่งให้บริษัทกลับคืนสู่ทะเบียนก่อน
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10100/2559 (มาตรา 1273/4 วรรคสอง) บริษัทที่ถูกชิดชื่อตามมาตรา 1246 เดิมเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2544 แต่ผู้ร้องยื่นคำร้องเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2555 ต้องใช้กำหนดสิบปี ตามมาตรา 1273/4 วรรคสอง ซึ่งเป็นบทจำกัดสิทธิที่เพ่งมีผลใช้บังคับ โดยนับแต่วันที่บทบัญญัติใหม่ มีผลใช้บังคับ

สำหรับเจ้าของบริษัทที่หยุดกิจการแล้ว ผลของแนวคำพิพากษานี้คือ การปล่อยให้บริษัทถูกชิดชื่อไม่ได้ ทำให้ความรับผิดชอบตัวหายไป เจ้าหนี้ร้องขอให้บริษัทกลับคืนสู่ทะเบียนได้ภายในสิบปี และเมื่อกลับคืน แล้วให้ถือว่าบริษัทยังคงอยู่ตลอดมาเสมือนมิได้ถูกชิดชื่อเลย ทั้งผู้ที่ใช้ชื่อบริษัทที่ถูกชิดชื่อแล้วประกอบการ คำให้ประชาชนเข้าใจว่ายังไม่ถูกชิดชื่อ มีความผิดทางวินัยตามมาตรา 38/1 แห่ง พ.ร.บ. พ.ศ. 2499 ไม่เกิน 50,000 บาท และอีกวันละไม่เกิน 1,000 บาทจนกว่าจะเลิกใช้ การชำระบัญชีให้ครบกระบวนการจึงให้ ความแน่นอนมากกว่า เพราะกำหนดสองปีตามมาตรา 1272 เริ่มนับได้

กฎหมายเปรียบเทียบ: การชำระบัญชีบริษัทในอังกฤษ เยอรมนี และญี่ปุ่น

กฎหมายต่างประเทศคุ้มครองเจ้าหนี้ด้วยกลไกต่างจากไทย อังกฤษให้กรรมการรับรองความสามารถชำระหนี้ก่อนลงมติ (Insolvency Act 1986 section 89) เยอรมนีห้ามแบ่งทรัพย์สินก่อนพ้นหนึ่งปีนับแต่ประกาศ (GmbHG § 73) ญี่ปุ่นให้เวลาทางหนี้ไม่น้อยกว่า สอง เดือน (会社法 第499条) ส่วนไทย กำหนดเพียงประกาศภายในสิบสี่วันตามมาตรา 1253

อังกฤษและเวลส์ การเลิกบริษัทที่ยังชำระหนี้ได้ (members' voluntary winding up หรือการชำระบัญชีโดยผู้ถือหุ้น) เริ่มที่กรรมการ ไม่ใช่ผู้ถือหุ้น Insolvency Act 1986 section 89 ให้กรรมการทำคำรับรองความสามารถชำระหนี้ (statutory declaration of solvency) หลังจาก "have made a full inquiry into the company's affairs" ว่าบริษัทจะชำระหนี้ได้ครบพร้อมดอกเบี้ยภายในไม่เกินสิบสองเดือน คำรับรองต้องทำภายในห้าสัปดาห์ก่อนลงมติ และกรรมการที่รับรองโดยไม่มีเหตุอันสมควรมีโทษจำคุกหรือปรับ section 91 ให้อำนาจกรรมการสิ้นสุดเมื่อตั้งผู้ชำระบัญชี (liquidator) section 107 ให้ใช้ทรัพย์สินชำระหนี้ตามสัดส่วนก่อนแบ่งแก่สมาชิก และ section 201 ให้บริษัทสิ้นสภาพเมื่อพ้นสามเดือนนับแต่จดทะเบียนบัญชีสุดท้าย^[18] ทาง คืบสู่ทะเบียนอยู่ใน Companies Act 2006 sections 1029 ถึง 1032 ซึ่งให้เจ้าหนี้ร้องขอต่อศาลได้ภายในหกปีนับแต่บริษัทสิ้นสภาพ (เว้นแต่คดีความเสียหายต่อร่างกายซึ่งไม่มีกำหนด) ในคดี *Peaktone Ltd v Joddrell* [2012] EWCA Civ 1035 ศาลอุทธรณ์อังกฤษวินิจฉัยว่า section 1032(1) มีผลย้อนหลัง คดีที่ลูกจ้างเดิมฟ้องบริษัทในช่วงที่บริษัทสิ้นสภาพแล้วจึงสมบูรณ์เมื่อบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียน ส่วนความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีต่อเจ้าหนี้ที่ตกหล่น ศาลอุทธรณ์ในคดี *Oldham v Kyrris* [2003] EWCA Civ 1506 สรุปคดี *Pulsford v Devenish* [1903] 2 Ch 625 ว่าผู้ชำระบัญชีที่แบ่งทรัพย์สินแก่ผู้ถือหุ้นโดยไม่คำนึงถึงสิทธิเจ้าหนี้ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้โดยตรงเมื่อ บริษัท สิ้น สภาพ ไป แล้ว ผลใกล้เคียงกับ คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 3719/2564 ของไทย

เยอรมนี กฎหมายบริษัทจำกัดความรับผิด (GmbHG) คุ้มครองเจ้าหนี้เข้มที่สุดในสามระบบ § 65 Abs. 2 ให้ผู้ชำระบัญชี (Liquidatoren) ประกาศการเลิกบริษัทพร้อมเรียกเจ้าหนี้ให้มาแจ้ง § 73 Abs. 1 บัญญัติว่าการแบ่งทรัพย์สิน "darf nicht vor Tilgung oder Sicherstellung der Schulden der Gesellschaft und nicht vor Ablauf eines Jahres" คือ ห้าม แบ่ง ก่อน ชำระ หรือ ประกัน หนี้ และ ก่อน พ้น หนึ่ง ปี นับแต่ ประกาศ (Sperrjahr หรือปีห้ามแบ่ง) และ § 73 Abs. 3 ให้ผู้ชำระบัญชีที่ฝ่าฝืนรับผิดชอบร่วมกันชดใช้จำนวนที่แบ่งไป^[19] ในคำพิพากษาศาลยุติธรรมสูงสุดสหพันธ์ (BGH) ลงวันที่ 13 มีนาคม 2018 คดีหมายเลข II ZR 158/16 ผู้ชำระบัญชีซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นคนเดียวรู้ว่า มี หนี้ ค่า ที่ ปรี กษา ภา ชี แต่ แบ่ง ทรัพย์สิน ไป แล้ว ลบ ชื่อ บริษัท ศาลวินิจฉัยว่า § 73 Abs. 3 ไม่ใช่กฎหมายคุ้มครองที่ให้เจ้าหนี้ฟ้องฐานละเมิด แต่ให้เจ้าหนี้ฟ้องผู้ชำระบัญชีโดย

ตรงได้โดยเทียบเคียง กฎหมาย บริษัทมหาชน ไม่เกิน จำนวนที่ แบ่งไป เมื่อ บริษัท ถูก กลบ ชื่อ แล้ว ส่วน คำพิพากษา BGH ลงวันที่ 25 ตุลาคม 2010 คดีหมายเลข II ZR 115/09 วางหลักว่าบริษัทที่ถูกกลบชื่อยังมีความสามารถเป็นคู่ความถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่

ญี่ปุ่น กฎหมายบริษัท (会社法) มีโครงสร้างใกล้เคียงกฎหมายไทยที่สุด มาตรา 478 ให้กรรมการเป็นผู้ชำระบัญชี (清算人) มาตรา 499 ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาของญี่ปุ่น (官報) และแจ้งเจ้าหน้าที่รัฐตัวเป็นรายคน โดยระยะเวลาทางนี้ "二箇月を下ることができない" คือไม่น้อยกว่าสองเดือน มาตรา 500 ห้ามชำระหนี้ระหว่างระยะเวลานั้น มาตรา 502 ห้ามแบ่งทรัพย์สินแก่ผู้ถือหุ้นก่อนชำระหนี้ และมาตรา 484 บังคับให้ผู้ชำระบัญชียื่นขอเปิดกระบวนการล้มละลาย "直ちに" (ทันที) เมื่อทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้ ซึ่งตรงกับมาตรา 1266 ของไทย^[20] ศาลฎีกาญี่ปุ่นในคำพิพากษาลงวันที่ 21 เมษายน 1964 (昭和37年(オ)第54号) วางหลักว่าแม้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแล้ว ถ้า "会社の財産が残存するとき" การชำระบัญชียังไม่เสร็จ และบริษัทยังไม่สิ้นสภาพในทางเนื้อหา คล้ายหลักในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9003/2568 ของไทย

เมื่อเทียบกลับมาที่กฎหมายไทย มาตรา 1253 ให้ประกาศและแจ้งเจ้าหน้าที่ภายในสิบสี่วัน แต่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาขั้นต่ำที่ต้องรอก่อนแบ่งทรัพย์สินแบบปิดห้ามแบ่งของเยอรมนีหรือสองเดือนของญี่ปุ่น และไม่มีคำรับรองความสามารถชำระหนี้แบบอังกฤษ การคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของไทยจึงพึงสามก่อก คือ หน้าที่วางเงินตามมาตรา 1264 ข้อห้ามแบ่ง คืบ ตามมาตรา 1269 ซึ่ง ศาล บังคับ ผ่าน ความ รับผิดฐาน ละเมิด และการเพิกถอน การจดทะเบียนเสร็จเมื่อชำระบัญชีโดยไม่สุจริต ผู้ชำระบัญชีไทยที่ต้องการลดความเสี่ยงของตนเอง จึงควรเว้นระยะเวลาให้เจ้าหน้าที่มาทวงหนี้พอสมควรก่อนแบ่งคืน แม้กฎหมายไทยไม่ได้บังคับเป็นตัวเลข

การวิเคราะห์มาตรา 1269 และมาตรา 1272 ทางนิติเศรษฐศาสตร์และความรู้ข้ามศาสตร์

ทาง นิติ เศรษฐศาสตร์ มาตรา 1269 รักษาการ แบ่งแยก ทรัพย์สิน (asset partitioning) ซึ่งเป็นเหตุผลที่บริษัทจำกัดมีอยู่ ทรัพย์สินของบริษัทต้องตกแก่เจ้าหน้าที่ก่อนผู้ถือหุ้น ส่วนมาตรา 1272 แลกความแน่นอนของการปิดกิจการกับสิทธิของเจ้าหน้าที่ตกหล่น งานด้านการเงินและบัญชีชี้ว่าการออกจากตลาดที่ล่าช้ามีต้นทุนต่อผู้อื่น

Henry Hansmann และ Reinier Kraakman อธิบายในบทความ "The Essential Role of Organizational Law" (Yale Law Journal, 2000) ว่ากฎหมายองค์กรธุรกิจ มีหน้าที่หลักที่สัญญาทำแทนไม่ได้ คือ การแบ่งแยกทรัพย์สิน ซึ่งกำหนดว่าเจ้าหนี้กลุ่มใดมีสิทธิเหนือทรัพย์สินกองใดก่อน^[21] การชำระบัญชีคือช่วงที่การแบ่งแยกนี้ถูกทดสอบจริง เพราะผู้ถือหุ้นซึ่งควบคุมบริษัทมีแรงจูงใจดึงทรัพย์สินออกมาก่อนเจ้าหนี้มาตรา 1269 ปิดช่องนั้นโดยตรง และความรับผิดชอบตัวของผู้ชำระบัญชีในคำพิพากษา

ศาลฎีกาที่ 3719/2564 ทำให้คดีนี้มีราคาเมื่อถูกฝ่าฝืน Frank Easterbrook และ Daniel Fischel ใน "Limited Liability and the Corporation" (University of Chicago Law Review, 1985) ชี้ว่าความรับผิดชอบจำกัดสร้างต้นทุนภายนอก (externality) แก่เจ้าหนี้ที่ไม่ได้เลือกเข้ามาเป็นเจ้าหนี้โดยสมัครใจ เช่น ผู้เสียหายจากละเมิด และรัฐในฐานะเจ้าหนี้ภาษี เจ้าหนี้กลุ่มนี้คิดราคาความเสี่ยงล่วงหน้าไม่ได้ ข้อเท็จจริงในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3719/2564 และ 6043/2561 ซึ่งเจ้าหนี้เป็นกรมสรรพากรทั้งสองคดี จึงตรงกับกรอบนี้

มาตรา 1272 เป็นการเลือกระหว่างสองต้นทุน ถ้าอายุความยาว ผู้ถือหุ้นที่รับส่วนแบ่งไปแล้วต้องแบกความเสี่ยงที่ไม่รู้จัก และไม่มีใครกล้ารับทรัพย์สินจากการชำระบัญชีโดยไม่กันเงินสำรองไว้ ถ้าอายุความสั้นเกินไป เจ้าหนี้ที่ไม่ได้รับแจ้งเสียสิทธิโดยไม่มีโอกาสรู้ตัว กฎหมายไทยแก้สมการนี้ด้วยสองปีบวกกับการเพิกถอนการจดทะเบียนเสร็จ เมื่อชำระบัญชีไม่สุจริต ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9003/2568 Simeon Djankov, Oliver Hart, Caralee McLiesh และ Andrei Shleifer ในบทความ "Debt Enforcement around the World" (Journal of Political Economy, 2008) วัดประสิทธิภาพการบังคับชำระหนี้ใน 88 ประเทศด้วยเวลา ค่าใช้จ่าย และผลที่ทรัพย์สินได้รับ และพบว่ากระบวนการที่ช้าและแพงลดมูลค่าที่เจ้าหนี้ได้รับจริง กำหนดสิบสี่วันหลายจุดในมาตรา 1253 1254 และ 1270 จึงมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ ไม่ใช่เพียงพิธีการทางทะเบียน

ในด้าน ความรู้ข้าม ศาสตร์ งานเศรษฐศาสตร์มหภาค ของ Ricardo Caballero, Takeo Hoshi และ Anil Kashyap เรื่อง "Zombie Lending and Depressed Restructuring in Japan" (American Economic Review, 2008) พบว่าเมื่อธนาคารญี่ปุ่นต่ออายุสินเชื่อให้บริษัทที่ล้มละลายแล้วในทางเนื้อหา บริษัทเหล่านั้นไม่ออกจากตลาด ทำให้กำไร การลงทุน และการจ้างงานของบริษัทที่ยังแข็งแรงในอุตสาหกรรมเดียวกันลดลง ข้อค้นพบนี้มาจากข้อมูลญี่ปุ่น จึงใช้เป็นภาพประกอบว่าการออกจากตลาดที่ไม่เกิดขึ้นมีต้นทุนต่อผู้อื่น ไม่ใช่หลักฐานเกี่ยวกับไทยโดยตรง ในทางบัญชี Hasslinger, Olbrich และ Rapp ใน "Concerned about Going Concern" (Financial Reporting, 2017) อภิปรายว่าเมื่อใดกิจการที่อยู่ระหว่างชำระบัญชีต้องเลิกใช้ข้อสมมติการดำเนินงานต่อเนื่อง (going concern) ตามมาตรฐาน IFRS ซึ่งกระทบการวัดมูลค่าสินทรัพย์ในงบดุลที่ผู้ชำระบัญชีต้องทำตามมาตรา 1255 งบดุลเพื่อการชำระบัญชีจึงควรสะท้อนมูลค่าที่ขายได้จริง ไม่ใช่มูลค่าตามบัญชีของกิจการที่ยังดำเนินต่อ

ข้อพิจารณาก่อนตัดสินใจปิดบริษัท: หนี้ที่ยังไม่ปรากฏ สัญญาค้าง ลูกจ้าง และภาษี

ก่อนลงมติพิเศษเลิกบริษัทตามมาตรา 1236 (4) ควรรู้ให้ครบว่าบริษัทมีหนี้อะไร รวมหนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนด และหนี้ที่เกิดจากการเลิกกิจการเอง เช่น ค่าชดเชยลูกจ้าง ค่าปรับเลิกสัญญา และภาษี เพราะมาตรา 1269 ห้ามแบ่งคืนทรัพย์สินจนกว่าหนี้จะได้รับชำระหรือวางเงิน และมาตรา 1266 บังคับให้ร้องขอล้มละลายถ้าทรัพย์สินไม่พอ

การสำรวจหนี้ก่อนลงมติ มีประโยชน์สองชั้น ชั้นแรกทำให้รู้ว่า บริษัท อยู่บนเส้นทางชำระบัญชีปกติ หรือเส้นทางล้มละลาย เพราะถ้าสินทรัพย์ไม่พอกับหนี้เมื่อเรียกค่าหุ้นครบแล้ว มาตรา 1266 บังคับให้ผู้ชำระบัญชีร้องขอต่อศาล "ทันที" และการไม่ร้องขอเป็นความผิดทางวินัยตามมาตรา 34 แห่ง พ.ร.บ. พ.ศ. 2499 ชั้นที่สองทำให้ประมาณระยะเวลาได้ใกล้เคียงความจริง หนี้ที่มักตกหล่นในการปิดบริษัทขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่

- **ลูกจ้าง** การเลิกบริษัททำให้สัญญาจ้างสิ้นสุด และลูกจ้างมีสิทธิค่าชดเชยตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน รายละเอียดอยู่ในบทความ ค่าชดเชยเลิกจ้างและสิทธิหน้าที่ของนายจ้าง
- **สัญญาที่ยังผูกพัน** สัญญาเช่า สัญญาบริการ และสัญญาซื้อขายระยะยาวที่ไม่ได้ให้สิทธิเลิกเมื่อบริษัทเลิก อาจมีค่าปรับหรือค่าเสียหาย ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจดำเนินกิจการเท่าที่จำเป็น ตามมาตรา 1259 (2) เพื่อปิดสัญญาเหล่านี้
- **ภาษี** หนี้ภาษีเป็นหนี้ที่ปรากฏในคดีความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีบ่อยที่สุดในการค้นคว้าครั้งนี้ ภาษีเมื่อเลิกกิจการอยู่ในขอบเขตของเว็บไซต์ Eksiam Tax ไม่อยู่ในบทความนี้
- **เงินกู้จาก ผู้ถือหุ้น หรือ กรรมการ** เป็นหนี้ของบริษัทที่ต้องได้รับชำระตามลำดับหนี้ ไม่ใช่ส่วนแบ่งทรัพย์สินตามมาตรา 1269 การบันทึกให้ชัดเจนตั้งแต่บุคคลตามมาตรา 1255 ช่วยลดข้อโต้แย้งภายหลัง

ทางเลือกอื่นที่ควรพิจารณาก่อนเลิกบริษัทมีอยู่ด้วย ถ้าผู้ถือหุ้นต้องการเลิกเพราะอีกฝ่ายต้องการออก การขายหุ้นหรือการปรับโครงสร้างผู้ถือหุ้นตามข้อบังคับและสัญญาผู้ถือหุ้นอาจรักษามูลค่ากิจการไว้ได้มากกว่า ถ้าบริษัทสองแห่งทำธุรกิจซ้อนกัน การควบรวมบริษัทอาจเหมาะกว่าการปิดแห่งหนึ่ง และถ้ากรรมการกังวล เรื่อง ความรับผิดชอบของตนเอง ระหว่างทาง บทความ ความรับผิดชอบของกรรมการ บริษัท อธิบายหน้าที่ตามมาตรา 1168 ซึ่งยังใช้ต่อเนื่องเมื่อกรรมการเข้าเป็นผู้ชำระบัญชี

คำถามที่พบบ่อยเรื่องปิดบริษัทและการชำระบัญชี

คำตอบด้านล่างสรุปจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1194 มาตรา 1236 มาตรา 1253 ถึงมาตรา 1272 และมาตรา 1273/1 ถึงมาตรา 1273/4 คู่มือค่าธรรมเนียมของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และคำพิพากษาศาลฎีกาที่อ้างในบทความ ข้อเท็จจริงของแต่ละบริษัท เช่น หนี้ที่ยังไม่ปรากฏหรือข้อพิพาทระหว่างผู้ถือหุ้น อาจทำให้ผลต่างออกไป

ปิดบริษัทต้องทำอะไร

ปิดบริษัทตามกฎหมายคือเลิกบริษัทแล้วชำระบัญชี เริ่มจากประชุมผู้ถือหุ้นลงมติพิเศษให้เลิกตามมาตรา 1236 (4) ด้วยคะแนนไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของเสียง ผู้ถือหุ้นที่มาประชุม และมีสิทธิออกเสียงตามมาตรา 1194 จากนั้นผู้ชำระบัญชีต้องประกาศในหนังสือพิมพ์ และส่งจดหมายลงทะเบียนถึงเจ้าหนี้ภายใน 14 วันตามมาตรา 1253 จดทะเบียนเลิกภายใน 14 วันตามมาตรา 1254 ท่างบดุลให้ผู้สอบบัญชีตรวจ ชำระหนี้หรือวางเงิน แ่่งคืนทรัพย์สินที่เหลือ แล้วจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีภายใน 14 วันนับแต่วันประชุมอนุมัติรายงานตามมาตรา 1270

ปิดบริษัทใช้เวลากี่เดือน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้กำหนด ระยะเวลา รวมไว้ กำหนดเพียง จุดเวลา ย่อย คือ 14 วันสำหรับประกาศและจดทะเบียนเลิก รายงานต่อนายทะเบียนทุก 3 เดือนตามมาตรา 1267 และ 14 วันหลังประชุมอนุมัติรายงานการชำระบัญชี ระยะเวลาจริงขึ้นกับการตรวจงบดุลของผู้สอบบัญชี การขายทรัพย์สิน การเก็บและชำระหนี้ และหน้าที่ทางภาษี ถ้าชำระบัญชีเกินหนึ่งปีต้องเรียกประชุมใหญ่ทุกสิ้นปีตามมาตรา 1268

ปิดบริษัทมีค่าใช้จ่ายเท่าไร

ค่าธรรมเนียมราชการตามคู่มือของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า คือ จดทะเบียนเลิก 500 บาท จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี 500 บาท จดทะเบียนตั้งหรือเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี 500 บาท และหนังสือรับรองฉบับละ 120 บาท ค่าใช้จ่ายอื่นได้แก่ ค่าประกาศหนังสือพิมพ์ ค่าจดหมายลงทะเบียน ค่าตอบแทนผู้สอบบัญชี และค่าบริการวิชาชีพตามขอบเขตงาน ซึ่งไม่มีอัตรากลางทางราชการ

ไม่ปิดบริษัทแล้วปล่อยให้บริษัทร้างได้ไหม

บริษัทที่ไม่ประกอบกิจการอาจถูกนายทะเบียนปิดชื่อเป็นบริษัทร้างตามมาตรา 1273/1 ถึงมาตรา 1273/3 บริษัทสิ้นสภาพนิติบุคคล แต่ความรับผิดของกรรมการ ผู้จัดการ และผู้ถือหุ้นยังคงมีอยู่และเรียกบังคับได้ เสมือนบริษัทยังไม่สิ้นสภาพ เจ้าหนี้หรือผู้ถือหุ้นร้องขอให้ศาลสั่งให้บริษัทกลับคืนสู่ทะเบียนได้ภายใน 10 ปี ตามมาตรา 1273/4 การปล่อยให้บริษัทร้างจึงไม่ได้ปิดความรับผิด และกำหนดสองปีตามมาตรา 1272 ไม่เริ่มนับ

ผู้ชำระบัญชีต้องรับผิดชอบของบริษัทเป็นส่วนตัวไหม

ไม่รับผิดชอบเพราะบริษัทมีหนี้ แต่ถ้าผู้ชำระบัญชีรู้ว่ามีหนี้แล้วแบ่งคืนทรัพย์สินและจดทะเบียนเสร็จการ ชำระบัญชีโดยไม่ชำระหรือไม่วางเงินเท่าจำนวนหนี้ ศาลฎีกาถือเป็นละเมิด ผู้ชำระบัญชีต้องรับผิดชอบไม่เกิน เงินสดคงเหลือในวันจดทะเบียนเสร็จ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3719/2564) ส่วนกรณีที่บริษัทไม่มีทรัพย์สิน เหลือและไม่ได้แบ่งคืนผู้ถือหุ้น ศาลไม่ให้รับผิดชอบเป็นส่วนตัว (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1431/2545) นอกจากนี้ ยังมีค่าปรับเป็นพินัยตาม พ.ร.บ. พ.ศ. 2499 มาตรา 32 ถึงมาตรา 38

หลังจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแล้ว เจ้าหนี้ยังฟ้องได้ไหม

ฟ้องได้ภายใน 2 ปีนับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชีตามมาตรา 1272 ทั้งฟ้องบริษัท ผู้ถือหุ้น และผู้ชำระ บัญชีในฐานะลูกหนี้ อายุความนี้สะดุดหยุดลงได้ เช่น เมื่อเจ้าพนักงานแจ้งการประเมินภาษี (คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 6043/2561) และถ้าชำระบัญชีโดยไม่สุจริต เช่น ไม่แจ้งเจ้าหนี้ที่รู้ตัว การจดทะเบียนเสร็จการ ชำระบัญชีอาจถูกเพิกถอน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9003/2568)

บริษัทเล็กที่ไม่มีหนี้และผู้ถือหุ้นเห็นตรงกัน จำเป็นต้องมีที่ปรึกษากฎหมายช่วยปิดบริษัทไหม

ไม่จำเป็นเสมอไป ขึ้นตอนตามมาตรา 1253 ถึงมาตรา 1270 เป็นขั้นตอนที่แน่นอน ยื่นเรื่องทางระบบของ กรมพัฒนา ธุรกิจการค้าได้ และหลาย บริษัท ดำเนินการ ร่วมกับ ผู้ทำ บัญชี และ ผู้สอบบัญชี ของ ตนเอง ได้ ครบถ้วน ที่ปรึกษากฎหมายช่วยได้มากเมื่อหนี้ยังไม่ชัด มีสัญญาค้าง มีผู้ถือหุ้นต่างชาติ หรือผู้ถือหุ้นไม่เห็น ตรงกันจน ต้อง ร้องขอ ต่อ ศาล ค่า ปรัชษา เบื้องต้น 45 นาที 4,900 บาท และ หัก คื่น เต็ม จำนวน เมื่อ เลือก บริการแพ็คเกจภายใน 30 วัน

เชิงอรรถ: ตัวบท คำพิพากษา และแหล่งอ้างอิงในบทความ

1. **ป.พ.พ. มาตรา 1249** “ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี แม้ว่าจะได้เลิกกันแล้ว ก็ให้พึงถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการ ชำระบัญชี”

2. **คำพิพากษาศาลฎีกาที่อ้างในบทความ** ตรวจสอบบับย่อจากระบบสืบค้นคำพิพากษาของศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2569: คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9041/2554 (ป.พ.พ. มาตรา 1249 1250 1259 (1) 1272) บริษัทที่เลิกกันยังคงตั้งอยู่เพื่อการชำระบัญชี อำนาจฟ้องพิจารณาขณะยื่นฟ้อง การจดทะเบียนเลิกและเสร็จการชำระบัญชีระหว่างพิจารณาไม่ทำให้อำนาจฟ้องสิ้นไป; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2666/2558 (ป.พ.พ. มาตรา 1237 (2) 1251 วรรคสอง) ศาลใช้ดุลพินิจสั่งเลิกบริษัทที่หยุดทำการเกินหนึ่งปีเพราะกรรมการและผู้ถือหุ้นขัดแย้ง และตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ชำระบัญชี; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 767/2565 (ป.พ.พ. มาตรา 1097 1237 (4)) ผู้ถือหุ้นขัดแย้งจนจำนวนผู้ถือหุ้นต่ำกว่าเกณฑ์ตั้งบริษัทในขณะนั้น บริษัทประกอบธุรกิจต่อไปไม่ได้ ศาลสั่งเลิกบริษัทได้; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3280/2564 (ป.พ.พ. มาตรา 1169 1237 (5)) บริษัทยังประกอบกิจการ ความขัดแย้งและการไม่ส่งงบการเงินยังไม่ทำให้บริษัทเหลือวิสัยจะดำรงอยู่ ศาลไม่สั่งเลิก; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3191-3192/2564 (ป.พ.พ. มาตรา 1159 1164 1169 1236 1237 1273/4) เจ้าหนี้ที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นไม่มีสิทธิร้องขอให้เลิกบริษัท ผู้ถือหุ้นที่มีชื่อในทะเบียนร้องขอได้; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8937/2560 (ป.พ.พ. มาตรา 1251) กรรมการที่เป็นคู่ขัดแย้งไม่ควรเป็นผู้ชำระบัญชี ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งเป็นคนกลาง; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9179/2559 (ป.พ.พ. มาตรา 1247 วรรคหนึ่ง 1251 วรรคสอง) เมื่อบริษัทถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด อำนาจจัดการทรัพย์สินตกแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ กรรมการเป็นผู้ชำระบัญชีไม่ได้; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9003/2568 (ป.พ.พ. มาตรา 1249 1250 1253 1270 1273/4) ผู้ชำระบัญชีรู้ว่าเจ้าหนี้แต่ไม่ส่งคำบอกกล่าว การชำระบัญชีไม่สุจริต จึงยังไม่สำเร็จ การจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีถูกเพิกถอนได้; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3719/2564 (ป.พ.พ. มาตรา 420 1250 1259 (2) (4) 1264 1269) ผู้ชำระบัญชีที่แบ่งคืนทรัพย์สินโดยไม่ชำระหรือวางเงินหนี้ภาษีที่รั้อยู่ ทำละเมิด รับผิดชอบไม่เกินเงินสดคงเหลือในวันจดทะเบียนเสร็จ; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1431/2545 (ป.พ.พ. มาตรา 1250 1266 และ ป.รัชฎากร มาตรา 72) ผู้ชำระบัญชีต้องร้องขอให้บริษัท ล้มละลายเมื่อสินทรัพย์ไม่พอ แต่เมื่อไม่มีทรัพย์สินเหลือและไม่ได้แบ่งคืน ไม่ต้องรับผิดชอบหนี้ภาษีเป็นส่วนตัว; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6043/2561 (ป.พ.พ. มาตรา 193/14 (5) 193/15 1168 1250 1252 1254 1269 1272) หนังสือแจ้งการประเมินภาษีทำให้อายุความสองปีตามมาตรา 1272 สะดุดหยุดลง; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4538/2566 (ป.พ.พ. มาตรา 1273/3) บริษัทร้าง สิ้นสภาพ นิติบุคคลโดยผลของกฎหมาย ไม่ใช่การเลิกบริษัท ตั้งผู้ชำระบัญชีไม่ได้; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4864/2564 (ป.พ.พ. มาตรา 1249 1273/3 1273/4) บริษัทร้างที่ถูกขีดชื่อแล้วถูกฟ้องไม่ได้ ต้องร้องขอให้กลับคืนสู่ทะเบียนก่อน; คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10100/2559 (ป.พ.พ. มาตรา 1273/4 วรรคสอง) บริษัทที่ถูกขีดชื่อก่อนกฎหมายใหม่ ใช้กำหนดสิบปีนับแต่วันที่บทบัญญัติใหม่มีผลใช้บังคับ
3. **ป.พ.พ. มาตรา 1236** “อันบริษัทจำกัดย่อมเลิกกันด้วยเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ (1) ถ้าในข้อบังคับของบริษัทที่กำหนดกรณีอื่นใดเป็นเหตุที่จะเลิกกันเมื่อมีกรณีนั้น (2) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น (3) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้น (4) เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก (5) เมื่อบริษัทล้มละลาย”
4. **ป.พ.พ. มาตรา 1194** “การใดที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำโดยมติพิเศษ ที่ประชุมใหญ่ต้องลงมติในเรื่องนั้นโดยคะแนนเสียงข้างมากไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน”
5. **ป.พ.พ. มาตรา 1175** “คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ให้ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนที่มีชื่อในทะเบียนของบริษัท ก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แต่ในกรณีที่บริษัทมีหุ้นชนิดที่มีใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือ ให้โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งครั้งหรือในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวันด้วย หากเป็นคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษให้กระทำการดังกล่าว ก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน (วรรคสอง) คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่นั้น ให้ระบุสถานที่ วัน เวลา และสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษาหารือ และในกรณีที่เป็นการบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษให้ระบุข้อความที่จะนำเสนอให้ลงมติด้วย”
6. **ป.พ.พ. มาตรา 1237** “นอกจากนี้ศาลอาจสั่งให้เลิกบริษัทจำกัดด้วยเหตุต่อไปนี้ คือ (1) ถ้าทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัทหรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท (2) ถ้าบริษัทไม่เริ่มทำการภายในปีหนึ่งนับแต่วันจดทะเบียน หรือหยุดทำการถึงปีหนึ่งเต็ม (3) ถ้าการค้าของบริษัททำไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีทางหวังว่าจะกลับฟื้นตัวได้ (4) ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือเพียงคนเดียว (5) เมื่อมีเหตุอันใดทำให้บริษัทนั้นไม่สามารถที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้ แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท ศาลจะสั่งให้ยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือให้มีการประชุมตั้งบริษัทแทนสั่งให้เลิกบริษัทก็ได้ แล้วแต่จะเห็นควร” (มาตรา 1237 (4) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565, มาตรา 1237 (5) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565)

7. **ป.พ.พ. มาตรา 1097** “บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สอง คน ขึ้นไป จะ เริ่ม ก่อการ และ ตั้ง เป็น บริษัทจำกัด ก็ได้ โดย เข้าชื่อ กัน ทำหนังสือ บริณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้”
8. **ป.พ.พ. มาตรา 1250** “หน้าที่ของผู้ชำระบัญชี คือชำระสะสางกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้เสร็จไป กับจัดการใช้หนี้ เงิน และ แจกจ่ายสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น”, **ป.พ.พ. มาตรา 1251** “ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี ในเมื่อเลิกกัน เพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหรือกรรมการของบริษัทย่อมเข้าเป็นผู้ชำระบัญชี เว้นไว้แต่ข้อสัญญาของ ห้าง หรือข้อบังคับบริษัทจะมีกำหนดไว้เป็นสถานอื่น ถ้าไม่มีผู้ชำระบัญชีตั้งว่ามานี้ และเมื่อพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นผู้มีส่วน ได้เสียในการนี้ร้องขอ ท่านให้ศาล ตั้งผู้ชำระบัญชี”, **ป.พ.พ. มาตรา 1252** “หุ้นส่วน ผู้จัดการ หรือ กรรมการ บริษัท มีอำนาจ โดย ตำแหน่งเดิมฉันใด เมื่อเป็นผู้ชำระบัญชีก็ยังคงมีอำนาจอยู่นั้น”
9. **ป.พ.พ. มาตรา 1257** “ผู้ชำระบัญชีซึ่งมิใช่เป็นขึ้นเพราะศาลตั้งนั้น ท่านว่าจะถอนเสียจากตำแหน่งและตั้งผู้อื่นแทนที่ก็ได้ ในเมื่อผู้ เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายออกเสียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หรือที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้นได้ลงมติตั้งนั้น แต่ศาลยอมสั่งถอนผู้ชำระบัญชี จากตำแหน่งและตั้งผู้อื่นแทนที่ได้ ไม่เลือกว่าจะเป็นผู้ชำระบัญชีซึ่งศาลตั้งหรือมิใช่ศาลตั้ง ในเมื่อมีคำร้องขอของผู้เป็นหุ้นส่วนใน ห้างคนใดคนหนึ่งหรือของผู้ถือหุ้นในบริษัทมีหุ้นรวมกันนับได้ถึงหนึ่งในสิบแห่งทุนของบริษัท โดยจำนวนที่ส่งใช้เงินเข้าทุนแล้ว นั้น”, **ป.พ.พ. มาตรา 1258** “เมื่อมีการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีใหม่ครั้งใด ผู้ชำระบัญชีต้องนำความจดทะเบียนภายในสิบวันนับแต่ วันที่ได้เปลี่ยนตัวกันนั้น”, **ป.พ.พ. มาตรา 1259** “ผู้ชำระบัญชีทั้งหลายย่อมมีอำนาจดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ (1) แก่ต่างว่าต่างใน นามของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในอรรถคดีพิพาทอันเป็นแพ่งหรืออาญาทั้งปวง และทำประณิประนอมยอมความ (2) ดำเนินกิจการ ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามแต่จำเป็น เพื่อการชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี (3) ขายทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท (4) ทำการอย่างอื่น ๆ ตามแต่จำเป็น เพื่อชำระบัญชีให้เสร็จไปด้วยดี”, **ป.พ.พ. มาตรา 1260** “ข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชี อย่างไรก็ดี จะอ้างเป็นสมบูรณต์ต่อบุคคลภายนอกหาได้ไม่”, **ป.พ.พ. มาตรา 1261** “ถ้ามีผู้ชำระบัญชีหลายคน การใด ๆ ที่ผู้ชำระ บัญชีกระทำการย่อมไม่เป็นอันสมบูรณ์นอกจากผู้ชำระบัญชีทั้งหลายจะได้ทำร่วมกัน เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่หรือศาลจะได้กำหนดอำนาจ ไว้เป็นอย่างอื่นในเวลาตั้งผู้ชำระบัญชี”, **ป.พ.พ. มาตรา 1262** “ถ้ามีมติของที่ประชุมใหญ่หรือคำบังคับของศาลให้อำนาจผู้ชำระ บัญชีให้ทำการแยกกันได้ ท่านว่าต้องนำความจดทะเบียนภายในสิบวันนับแต่วันลงมติหรือออกคำบังคับนั้น”
10. **ป.พ.พ. มาตรา 1253** “ภายในสิบวันนับแต่ได้เลิกห้างเลิกบริษัท หรือถ้าศาลได้ตั้งผู้ชำระบัญชिनับแต่วันที่ได้ตั้ง ผู้ชำระบัญชีต้อง กระทำดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ (1) บอกกล่าวแก่ประชาชนโดยประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราวว่าห้าง หุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นได้เลิกกันแล้วและให้ผู้เป็นเจ้าหนี้ทั้งหลายยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี (2) ส่งคำบอกกล่าวอย่างเดียวกันเป็น จดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังเจ้าหนี้ทั้งหลายทุก ๆ คนบรรดามีชื่อปรากฏในสมุด บัญชี หรือเอกสารของห้างหรือบริษัทนั้น” (มาตรา 1253 (1) แก้ไข เพิ่มเติม โดย พระราชบัญญัติ แก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับ ที่ 18) พ.ศ. 2551), **ป.พ.พ. มาตรา 1254** “การเลิกหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องนำบอกให้จดทะเบียนภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้เลิกกัน และ ในการนี้ต้องระบุชื่อผู้ชำระบัญชีทุก ๆ คนให้จดลงทะเบียนไว้ด้วย”, **ป.พ.พ. มาตรา 1255** “ผู้ชำระบัญชีต้องทำงบดุลขึ้นโดยเร็ว ที่สุดที่เป็นวิสัยจะทำได้ ส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบลงสำคัญว่าถูกต้อง แล้วต้องเรียกประชุมใหญ่”
11. **ป.พ.พ. มาตรา 1263** “ค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายซึ่งต้องเสียโดยควรในการชำระบัญชिनั้น ท่านว่าผู้ชำระบัญชี ต้องจัดการใช้ก่อนหนี้เงินรายอื่น ๆ”, **ป.พ.พ. มาตรา 1264** “ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้มาทวงถามให้ใช้หนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินเท่า จำนวนหนี้ นั้น ตามบทแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยวางทรัพย์สินแทนชำระหนี้”, **ป.พ.พ. มาตรา 1265** “ผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นส่งใช้เงินลงหุ้นอันเป็นส่วนย้งค้างชำระอยู่นั้นก็ได้ และเงินที่ค้างชำระนี้ถึงแม้จะได้ตกลงกันไว้ก่อนโดย สัญญาเข้าหุ้นส่วน หรือโดยข้อบังคับของบริษัทว่าจะได้เรียกต่อภายหลังก็ตาม เมื่อเรียกเช่นนี้แล้ว ท่านว่าต้องส่งใช้ทันที”, **ป.พ.พ. มาตรา 1266** “ถ้าผู้ชำระบัญชีพิจารณาเห็นว่า เมื่อเงินลงหุ้นหรือเงินค่าหุ้นได้ใช้เสร็จหมดแล้ว สินทรัพย์ก็ยังไม่พอกับหนี้สินไซ้ร ผู้ชำระบัญชีต้องร้องขอต่อศาลทันที เพื่อให้ออกคำสั่งว่าห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นล้มละลาย”, **ป.พ.พ. มาตรา 1267** “ผู้ชำระบัญชี ต้องทำรายงานยื่นไว้ ณ หอทะเบียนทุกกระยะสามเดือนครั้งหนึ่งว่าได้จัดการไปอย่างไรบ้าง แสดงให้เป็นความเป็นไปของบัญชีที่ ชำระอยู่นั้น และรายงานนี้ให้เปิดเผยแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนและผู้ถือหุ้น และเจ้าหนี้ทั้งหลายตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม”, **ป.พ.พ. มาตรา 1268** “ถ้าการชำระบัญชียังคงทำอยู่โดยกาลกว่าปีหนึ่งขึ้นไป ผู้ชำระบัญชีต้องเรียกประชุมใหญ่ในเวลาสิ้นปีทุก ปีนับแต่เริ่มทำการชำระบัญชี และต้องทำรายงานยื่นที่ประชุมว่าได้จัดการไปอย่างไรบ้าง ทั้งแสดงให้ทราบความเป็นไปแห่งบัญชี โดยละเอียด”

12. **ป.พ.พ. มาตรา 1270** “เมื่อการชำระบัญชีกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทสำเร็จลง ผู้ชำระบัญชีต้องทำรายงานการชำระบัญชี แสดงว่า การชำระบัญชียังได้นำไปดำเนินการ และได้จัดการทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นไปประการใด แล้วให้เรียก ประชุมใหญ่เพื่อเสนอรายงานนั้น และชี้แจงกิจการต่อที่ประชุม เมื่อที่ประชุมใหญ่ได้ให้อนุมัติรายงานนั้นแล้ว ผู้ชำระบัญชีต้องนำ ข้อความที่ได้ประชุมกันนั้นไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันประชุม เมื่อได้จดทะเบียนแล้วดังนี้ให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการ ชำระบัญชี”, **ป.พ.พ. มาตรา 1271** “เมื่อเสร็จการชำระบัญชีแล้ว ท่านให้มอบบรรดาสมาชิกและบัญชี และเอกสารทั้งหลายของห้าง หุ้นส่วนหรือบริษัทซึ่งได้ชำระบัญชียังไว้แก่นายทะเบียนภายในกำหนดสิบสี่วันดังกล่าวไว้ในมาตราก่อน และให้นายทะเบียนรักษา สมุดและบัญชี และเอกสารเหล่านั้นไว้สิบปีนับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี สมุดและบัญชีและเอกสารเหล่านี้ ให้เปิดให้แก่ บรรดาบุคคลผู้มีส่วนได้เสียตรวจดูได้โดยไม่เรียกค่าธรรมเนียมอย่างหนึ่งอย่างใด”
13. **ค่าธรรมเนียมจดทะเบียน** คู่มือสำหรับ ประชาชน ของ กรม พัฒนา ธุรกิจการค้า บัน ศูนย์รวม ข้อมูล เพื่อ ติดต่อ ราชการ: “การ จด ทะเบียน เลิก บริษัทจำกัด” ค่าธรรมเนียม 500.00 บาท (info.go.th), “การ จดทะเบียน เสร็จ การ ชำระบัญชี ของ บริษัทจำกัด” ค่า ธรรมเนียม 500.00 บาท (info.go.th), การจดทะเบียน ตั้งหรือ เปลี่ยน ตัวผู้ชำระบัญชี 500.00 บาท (info.go.th), หนังสือรับรอง 3 รายการ รายการละ 40 บาท รวม 120.00 บาท, รับรอง สำเนา เอกสาร หน้าละ 50.00 บาท, คู่มือ การ ยื่น ทาง ระบบ จดทะเบียน อิเล็กทรอนิกส์ edbr.dbd.go.th (ตรวจ 4 ตุลาคม 2569)
14. **ป.พ.พ. มาตรา 1269** “อันทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือของบริษัทยังนั้น จะแบ่งคืนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นได้แต่เพียงเท่าที่ ไม่ต้องเอาไว้ใช้ในการชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเท่านั้น”
15. **พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 32** “ผู้ชำระบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด ไม่กระทำความผิดตามมาตรา 1253 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีความผิดทาง พินัย ต้อง ชำระ ค่าปรับ เป็น พินัย ไม่ เกิน แปด หมื่น บาท” (อัตราโทษ แก้ไข เพิ่มเติมโดยมาตรา 3 (8) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และ มูลนิธิ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535), **มาตรา 33** “ผู้ชำระบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัท จำกัด ไม่จดทะเบียนตามมาตรา 1254 มาตรา 1258 มาตรา 1262 หรือมาตรา 1270 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีความผิดทาง พินัย ต้อง ชำระ ค่าปรับ เป็น พินัย ไม่ เกิน ห้า หมื่น บาท” (อัตราโทษ แก้ไข เพิ่มเติมโดยมาตรา 3 (6) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และ มูลนิธิ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535), **มาตรา 34** “ผู้ชำระบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัท จำกัด ไม่ร้องขอต่อศาลตามมาตรา 1266 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่ เกินห้าหมื่นบาท” (อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 (6) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535), **มาตรา 35** “ผู้ชำระบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด (1) ไม่ทำบัญชี หรือไม่เรียกประชุมใหญ่ตามมาตรา 1255 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (2) ไม่ทำรายงาน หรือไม่เปิดเผยรายงานตามมาตรา 1267 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือ (3) ไม่ทำรายงาน ไม่เรียกประชุมใหญ่ หรือไม่ชี้แจงกิจการตามมาตรา 1270 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือ (4) ไม่มอบบัญชีและเอกสารตามมาตรา 1271 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีความผิดทาง พินัย ต้อง ชำระ ค่าปรับ เป็น พินัย ไม่ เกิน ห้า หมื่น บาท” (อัตราโทษ แก้ไข เพิ่มเติมโดยมาตรา 3 (6) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และ มูลนิธิ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535), **มาตรา 36** “ผู้ชำระบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัท จำกัด ไม่เรียกประชุมใหญ่ ไม่ทำรายงาน หรือไม่แถลงตามมาตรา 1268 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีความผิดทาง พินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท” (อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 (4) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความ ผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535), **มาตรา 37** “ผู้ชำระ บัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด แบ่งคืนทรัพย์สินโดยฝ่าฝืนมาตรา 1269 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีความผิดทาง พินัย ต้อง ชำระ ค่าปรับ เป็น พินัย ไม่ เกิน สอง หมื่น บาท” (อัตราโทษ แก้ไข เพิ่มเติมโดยมาตรา 3 (3) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535), **มาตรา 38** “กรรมการ หรือผู้ชำระบัญชีใดของบริษัทจำกัดโดยทุจริต แสดงออกซึ่งความ เถ็จ หรือปกปิดความจริงต่อที่ประชุมใหญ่ในเรื่องฐานะการเงินของบริษัทนั้น มีความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกิน ห้าหมื่นบาท” (อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 (6) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้าง หุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535), **มาตรา 38/1** “ผู้ใดใช้ชื่อของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้าง

หุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัดใดที่ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนแล้วในการประกอบกิจการค้า เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดนั้นยังมิได้ถูกขีดชื่อ มีความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินห้าหมื่นบาท และชำระค่าปรับเป็นพินัยอีกวันละไม่เกินหนึ่งพันบาท จนกว่าจะได้เลิกใช้” (มาตรา 38/1 เพิ่มโดยพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551), ความผิดในมาตราเหล่านี้เป็นความผิดทางพินัยตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

16. **ป.พ.พ. มาตรา 1272** “ในคดีฟ้องเรียกหนี้สินซึ่งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้น หรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้อยู่ในฐานะเช่นนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี”
17. **ป.พ.พ. มาตรา 1273/1** “เมื่อใดนายทะเบียนมีมูลเหตุอันควรเชื่อว่าห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดใดมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้ว ให้นายทะเบียนมีหนังสือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เพื่อสอบถามว่ายังทำการค้าขายหรือประกอบกิจการอยู่หรือไม่ และแจ้งว่าหากมิได้รับคำตอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือจะได้โฆษณาในหนังสือพิมพ์เพื่อขีดชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ออกเสียจากทะเบียน ถ้านายทะเบียนได้รับคำตอบจากห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นว่า ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้วหรือมิได้รับคำตอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือ ให้นายทะเบียนโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราวและส่งหนังสือบอกกล่าวทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทว่า เมื่อพ้นเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือบอกกล่าวห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นจะถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน เว้นแต่จะแสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น” (มาตรา 1273/1 เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551), **ป.พ.พ. มาตรา 1273/2** “ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเลิกกันแล้วและอยู่ระหว่างการชำระบัญชี หากนายทะเบียนมีมูลเหตุอันควรเชื่อว่าไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่ หรือการงานของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได้ชำระสะสางตลอดแล้ว แต่ผู้ชำระบัญชีมิได้ทำรายงานการชำระบัญชี หรือมิได้ยื่นจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีต่อนายทะเบียน ให้นายทะเบียนมีหนังสือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และผู้ชำระบัญชี ณ สถานที่อันปรากฏเป็นสำนักงานสุดท้าย แจ้งให้ดำเนินการเพื่อให้มีตัวผู้ชำระบัญชี หรือยื่นรายงานการชำระบัญชี หรือจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี แล้วแต่กรณี และแจ้งว่าหากมิได้ดำเนินการดังกล่าวภายในระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือนั้นแล้วจะได้โฆษณาในหนังสือพิมพ์เพื่อขีดชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นออกเสียจากทะเบียน ถ้าห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือผู้ชำระบัญชีมิได้ดำเนินการภายในกำหนดเวลตามวรรคหนึ่งให้นายทะเบียนโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราว และส่งหนังสือบอกกล่าวทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทและผู้ชำระบัญชีว่าเมื่อพ้นกำหนดเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือบอกกล่าว ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นจะถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน เว้นแต่จะแสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น” (มาตรา 1273/2 เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551), **ป.พ.พ. มาตรา 1273/3** “เมื่อสิ้นกำหนดเวลาตามที่แจ้งในหนังสือบอกกล่าวตามมาตรา 1273/1 หรือมาตรา 1273/2 แล้ว และห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือผู้ชำระบัญชีมิได้แสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น นายทะเบียนจะขีดชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ออกเสียจากทะเบียนก็ได้ ในการนี้ให้ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นสิ้นสภาพนิติบุคคลตั้งแต่เมื่อนายทะเบียนขีดชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทออกเสียจากทะเบียน แต่ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนผู้จัดการ ผู้เป็นหุ้นส่วน กรรมการ ผู้จัดการ และผู้ถือหุ้นมีอยู่เท่าไรก็ให้คงมีอยู่อย่างนั้นและพึงเรียก บังคับได้เสมือน ห้างหุ้นส่วน หรือ บริษัท นั้น ยัง มิได้ สิ้น สภาพ นิติบุคคล” (มาตรา 1273/3 เพิ่ม โดย พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551), **ป.พ.พ. มาตรา 1273/4** “ถ้าห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วน บริษัท ผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหนี้ใด ๆ ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นรู้สึกว่าต้องเสียหายโดยไม่เป็นธรรมเพราะการที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน เมื่อห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วน บริษัท ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลและศาลพิจารณาได้ความเห็นว่าพอใจว่าในขณะที่ขีดชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทออกจากทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทยังทำการค้าขายหรือยังประกอบกิจการอยู่หรือเห็นเป็นการยุติธรรมในการที่จะให้ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได้กลับคืนสู่ทะเบียนก็ดี ศาลจะสั่งให้จัดชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทกลับคืนเข้าสู่ทะเบียนก็ได้ และให้ถือว่าห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นยังคงอยู่ตลอดมาเสมือนมิได้มีการขีดชื่อออกเลย โดยศาลจะสั่งและวางข้อกำหนดไว้เป็นประการใด ๆ ตามที่เห็นเป็นการยุติธรรมด้วยก็ได้เพื่อให้ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทและบรรดาบุคคลอื่น ๆ กลับคืนสู่ฐานะอันใกล้เคียงกับฐานะเดิมเสมือนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นมิได้ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนเลย การร้องขอให้ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียน ห้ามมิให้ร้องขอเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่วันที่นายทะเบียนขีดชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทออกจากทะเบียน ---” (มาตรา 1273/4 เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551)

18. อังกฤษ และ เวลส์ Insolvency Act 1986 sections 84, 89, 91, 107 และ 201 (legislation.gov.uk), Companies Act 2006 sections 1003, 1029-1032 (legislation.gov.uk), *Peaktone Ltd v Joddrell* [2012] EWCA Civ 1035, para 49 (caselaw.nationalarchives.gov.uk), *Oldham v Kyrris* [2003] EWCA Civ 1506, paras 154-160 ซึ่งสรุปคดี *Pulsford v Devenish* [1903] 2 Ch 625 (caselaw.nationalarchives.gov.uk, คดี Pulsford อ้างตาม คำสรุปของศาลอุทธรณ์ ไม่ได้อ่านจากต้นฉบับ), ตรวจ 4 ตุลาคม 2569
19. เยอรมนี GmbHG § 65, § 66, § 70, § 73, § 74 (gesetze-im-internet.de), BGH, Urteil vom 13. März 2018, II ZR 158/16 (bundesgerichtshof.de), BGH, Urteil vom 25. Oktober 2010, II ZR 115/09 (bundesgerichtshof.de), ตรวจ 4 ตุลาคม 2569
20. ญี่ปุ่น 会社法 第475条, 第478条, 第484条, 第499条, 第500条, 第502条, 第503条, 第507条, 第929条 (laws.e-gov.go.jp), 最高裁判所第三小法廷 昭和39年4月21日判決 昭和37年(才)第54号 (courts.go.jp), ตรวจ 4 ตุลาคม 2569
21. งานวิชาการ (ตรวจ ข้อมูล บรรณานุกรม กับ Crossref และ อ่าน บทคัดย่อ เมื่อ 4 ตุลาคม 2569) Henry Hansmann & Reinier Kraakman, “The Essential Role of Organizational Law”, *Yale Law Journal* 110(3) (2000) 387-440, doi:10.2307/797521, Frank H. Easterbrook & Daniel R. Fischel, “Limited Liability and the Corporation”, *University of Chicago Law Review* 52(1) (1985) 89-117, doi:10.2307/1599572, Simeon Djankov, Oliver Hart, Caralee McLiesh & Andrei Shleifer, “Debt Enforcement around the World”, *Journal of Political Economy* 116(6) (2008) 1105-1149, doi:10.1086/595015, Ricardo J. Caballero, Takeo Hoshi & Anil K. Kashyap, “Zombie Lending and Depressed Restructuring in Japan”, *American Economic Review* 98(5) (2008) 1943-1977, doi:10.1257/aer.98.5.1943, Hasslinger, Olbrich & Rapp, “Concerned about Going Concern: When do Entities in Liquidation have to be Considered a Non-Going Concern According to IFRS?”, *Financial Reporting* 2017(1) 31-61, doi:10.3280/FR2017-001002

